

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. V. Tertia difficultas, quæ est de ignorantia concomitanti, elucidatur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

sum præcedit motum voluntatis ad aliquid agendum, A
quod non esset scientia præsentis. Et probatur exem-
plo (suprà adducto: Nam in calu quo quis non
facta sufficienti diligentia, dum putat se feram
occidere, occidit amicum, illa ignorantia est
consequens, siquidem est voluntaria per negli-
gentiam; & tamen remouet scientiam præsen-
tiæ amici, qui si adesset, nullo modo jaceret sagittam, nec illum interficeret: Ergo ignorantia
consequens remouet scientiam, quæ si adesset,
non faceret homo quod facit per ignorantiam.
Consequentia verò probatur: Non aliâ ratio-
ne ignorantia antecedens causat involuntarium
simpliciter, nisi quia remouet scientiam,
quæ si adesset, homo non faceret id quod facit B
ex ignorantia: Ergo si eodem modo se habet
ignorantia subsequens, eodem modo causat in-
voluntarium.

136 Respondeo concessio Antecedenti, negando
Consequentiam. Ad cuius probationem, nego
Antecedens: non enim idè solam ignorantia
antecedens causat involuntarium simpliciter,
quia privat scientiâ, quæ si adesset, impeditet
id quod fit ex ignorantia; cum hæc ratio com-
munis sit utrique ignorantie, antecedenti scilicet
& consequenti, ut argumentum convincit,
sed etiam quia ignorantia antecedens, non est
voluntaria formaliter aut virtualiter, nec sup-
ponit aliquem actum voluntatis, in quo sit vo-
luntaria tanquam in causa: unde cum ignorantia
consequens sit voluntaria formaliter aut virtualiter,
utpote supponens actum voluntatis, in
quo tanquam in causa continetur; licet excludat
scientiam, quæ si adesset impediret actum; causat
tamen voluntarium simpliciter, & involunta-
rium solam secundum quid.

137 Obijcies secundò contra secundam partem
conclusionis: Tota ratio quare ignorantia con-
sequens causat involuntarium secundum quid,
est quia operans ita est affectus, ut si haberet
scientiam non operaretur effectum: Sed hoc non
sufficit ut effectus censatur involuntarius se-
cundum quid: Ergo ignorantia consequens non
causat involuntarium secundum quid. Major
patet ex suprà dictis, Minor probatur: Quòd
operans cum ignorantia concomitante sit ita af-
fectus, ut etiam præsentis scientiæ libentius pro-
duceret effectum, non sufficit ut talis effectus
dicatur voluntarius secundum quid, ut patebit
ex dicendis conclusione sequenti: Ergo ejus op-
positum non sufficit ad involuntarium se-
cundum quid.

138 Respondeo concessio Majori, negando Mino-
rem. Ad probationem, concessio Antecedente,
nego Consequentiam. Ratio disparitatis est,
quia ad rationem voluntarii requiritur cog-
nitio, quæ quia deest operanti cum ignorantia
concomitante, non potest effectus productus
cum tali ignorantia esse voluntarius, quamvis
operans ita sit habitualiter affectus, ut etiam
præsentis scientiæ libentius produceret effe-
ctum: ad rationem autem involuntarii, non est
necesse adesse cognitionem, sed sufficit quod
effectus sit contra propensionem & inclinatio-
nam saltem habituales, quæ tunc sit, cum pro-
ducitur effectus.

*Tertia difficultas, quæ est de ignorantia concomi-
tanti, elucidatur.*

Dico tertio: Ignorantia concomitans neque
causat voluntarium, neque involuntarium,
sed non voluntarium. Est etiam Divi Thomæ
loco citato.

Probatur prima pars: Cum sit de ratione vo-
luntarii fieri cum cognitione illius in quod ten-
dit, ut ex ejus definitione habetur, repugnat ut
aliquis voluntariè tendat in illud quod ipsi om-
nino ignotum est; Sed quod procedit ex igno-
rantia concomitanti, est omnino incognitum;
mors enim inimici v.g. facta à venatore, dum
adhibita sufficiente diligentia putavit esse fe-
ram, omnino ignota est: Ergo quod procedit ex
ignorantia concomitanti, non est voluntarium.

Dices: Facta ex ignorantia consequenti sunt
voluntaria simpliciter, ut suprà ostendimus, &
tamen procedunt ex ignorantia: Ergo factum
est quod ut aliquid sit voluntarium, habeat esse
cognitum.

Respondeo distinguendo Antecedens: & ta-
men procedunt ex ignorantia, ut opponitur cog-
nitioni formali & in se, concedo: ut opponitur
cognitioni virtuali & in causa, nego: licet
enim facta ex ignorantia consequenti, non sint
in se & directè cognita, virtualiter tamen &
indirectè sunt cognita in causa, & hæc virtualis
cognitio, seu voluntaria carentia cognitionis
debitæ, sufficiens est ad causandum simpliciter
voluntarium. Quæ verò sunt ex ignorantia con-
comitanti, nullam omnino supponunt cog-
nitionem effectus ignorati; id est, non solum for-
malem, sed neque virtualem, seu voluntatem
ignorandi; quia nunquam contingit ignorantia
concomitans, nisi quando facta est sufficienter
diligentia.

Probatur secundò eadem pars: Si effectus ex
ignorantia concomitanti factus, esset voluntari-
us, id deberet provenire ex illa voluntate præ-
supposita ex parte subjecti, quæ talem effectum
libentius voluisset, si illum cognovisset: Sed
talis voluntas non potest tribuere illi effectui
rationem voluntarii: Ergo effectus ex ignorantia
concomitanti factus, voluntarius non est.
Major patet: nihil enim aliud imaginari potest,
à quo in tali effectui derivetur ratio voluntarii,
quàm illa voluntas. Minor verò probatur: cum
voluntas illa non imperat talem actum: v.g.
cum aliquis emittit sagittam, & interficit ho-
stem, putans se occidere feram; emissio sagitte
non imperatur à voluntate occidendi hostem,
cum existimet ibi non adesse, sed à voluntate
venandi & occidendi feram, quam putat ibi
latere: Ergo non potest effectus, ignorantia
concomitanti factus, esse voluntarius ex volun-
tate præsupposita.

Quòd etiam non sit involuntarius possit
ut habet secunda pars conclusionis, patet: Tum
ut quia non repugnat inclinationi voluntatis,
imò verò voluntas ita affecta est, ut si sciret, li-
bentius operaretur: Tum etiam, quia cum de-
mum adest scientia contraria, v.g. cum venator
putans occidere feram, invenit se occidisse ini-
micum, non dolet, imò potius gaudet: Ergo ta-
lis effectus, neque est voluntarius, neque in-
voluntarius, sed solum non voluntarius.

Observandum tamen, in hoc casu duo esse distinguenda; primum est emissio sagittæ, vel occisio animalis secundum substantiam; alterum est occisio inimici, in quantum huiusmodi formaliter: primum est omnino voluntarium, sicut est de facto cognitum; secundum vero non est voluntarium, quia non est cognitum; cognoscit enim emittens sagittam se occidere animal, sed ignorat hoc animal esse hominem, & hostem suum.

Dices, adesse simul cum intentione feram occidendi habitalem voluntatem, seu inclinationem occidendi inimicum, à qua occisio inimici sub specie feræ potest dici voluntaria.

Sed contra: Voluntas seu inclinatio habitualis non sufficit ad causandum seu denominandum voluntarium in actu, sed tantum in potentia: Ergo à voluntate seu inclinatione habituali occidendi inimicum, non potest talis occisio vel quæcumque alia actio, dici voluntaria. Præsertim, quia si voluntas habitualis sufficeret ad tribuendam malitiam, & rationem voluntarii in actu, non solum illa actio quæ de facto inimicus sub specie feræ occidit, sed omnes alie, quotquot ab illo homine exercerentur, essent actu voluntariæ, & haberent prædictam malitiam, ex vi talis voluntatis; quia non est minor conjunctio huiusmodi actionum ad illam habitalem voluntatem, quam prædictæ occisionis; neque est major ratio cur potius in istam quam in illas influat talis voluntas. Ex quo inferes, quod licet cum intentione occidendi feram esset simul volitio actualis occidendi inimicum, non ideo hæc volitio conferret illi malitiam, nec occisionem illam actu volitæ denominaret; quia scilicet non imperaret illam, sed merè per accidens & concomitantem ad illam se haberet. Idem dicendum, si quis cum ignorantia invincibili latentis inimici mitteret sagittam, eò animo ut se exerceret ad occidendum postea inimicum, vel optando illum adesse ibi, vel feram quasi ejus statuam cogitando, vel hunc actum eliciendo: si scirem ibi latere inimicum, illum occiderem: quia animus illius non est occidere ibi & tunc inimicum, quem abesse putat, sed duntaxat cedere feram, quasi ejus statuam, vel exerceri ad illam alio tempore transfingendum.

Dices: Volitio conditionata sufficit ad denominandum aliquem actum vel effectum voluntarium secundum quid: Ergo ab isto actu conditionato: si scirem ibi latere inimicum, illum occiderem, potest occisio inimici sub specie feræ, dici voluntaria secundum quid.

Respondeo, volitionem conditionatam sufficere ut aliquid denominetur voluntarium secundum quid, quando adesse illius cognitio, secus autem, si sit ignorantia illius; quia repugnat quòd aliquis voluntariè tendat, etiam sub conditione, in illud quod omnino ignorat; unde cum venator, dum elicit prædictum actum conditionatum, ignoret ibi latere inimicum, occisio inimici sub specie feræ, à volitione illa conditionata nequit esse voluntaria.

§. VI.

Solvuntur argumenta in contrarium.

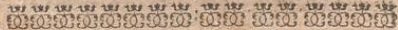
Obijciens primò contra istam conclusionem: Respectu subiecti apti non datur medium inter formam & privationem; leo enim

A v.g. necessariò est videns vel cæcus: Sed actu humanus est subiectum aptum respectu voluntarii & involuntarii: Ergo omnis actus humanus debet esse voluntarius vel involuntarius; & per consequens actus ex ignorantia concomitante proveniens, non potest esse non voluntarius, sed necessariò debet esse voluntarius aut involuntarius privativè.

Respondeo, concessâ Majori, distinguendo Minorem: Actus humanus, cui adesse scientia, est subiectum aptum respectu voluntarii & involuntarii, concedo Minorem; cui deest scientia; nego Minorem; Actui autem ex ignorantia concomitante procedenti deest scientia, & ideo non convenit illi quod sit voluntarius vel involuntarius, sed solum quòd sit non voluntarius; sicut lapidi, quia non est subiectum aptum ad visum, non convenit esse videntem vel cæcum, sed solum non videntem.

Obijciens secundo: In tantum ignorantia causat effectum, in quantum removel scientiam, quæ si adesset, impediret effectum: Sed ignorantia concomitans non removel scientiam quæ impediret effectum, imò potius, si adesset talis scientia, libentius produceretur effectus, ut patet ex dictis; siquidem si ignorans sciret ibi esse inimicum, libentius ipsum occideret: Ergo ignorantia concomitans nullo modo causat hunc effectum.

Respondeo, ignorantiam concomitantem non esse causam effectus secundum entitatem vel substantiam, aut secundum aliquid positivum; sed tantum secundum aliquid purè negativum; scilicet quantum ad rationem non voluntarii in eo inclusam: quare si adesset scientia, produceretur idem effectus, quantum ad entitatem & substantiam, v.g. eadem emissio sagittæ & occisio hominis; non tamen quantum ad rationem non voluntarii, siquidem esset tunc omnino voluntarius: hunc ergo effectum negativum, seu rationem illam non voluntarii, impediret scientia, si adesset. Unde in forma respondeo concessâ Majori, distinguendo Minorem: scientia, quam removel ignorantia concomitans, non impediret effectum, quantum ad substantiam, concedo; quantum ad rationem non voluntarii, nego.

DISPUTATIO II.

De Voluntario libero.

QUIA inter species voluntarii non infimum locum tenet liberum, illudque est radix & fundamentum moralitatis actuum humanorum, hanc disputationem præcedenti adjungimus, ut existentiam & naturam libertatis declarem, priusquam de actibus humanis, eorumque moralitate, disseramus.